

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства розвитку
громад та територій України

_____ 2024 року № _____

**Методичні рекомендації
з організації збирання та перевезення побутових відходів**

I. Загальні положення

1. Методичні рекомендації з організації збирання та перевезення побутових відходів (далі – Методичні рекомендації) рекомендується застосовувати органам місцевого самоврядування та суб'єктам господарювання у сфері управління відходами з метою належного та екологічного збирання та перевезення побутових відходів.

2. У цих Методичних рекомендаціях терміни вживаються у такому значенні:

демеркуризація – видалення ртуті (її сполук) із забруднених поверхонь, а також зниження концентрації парів ртуті у приміщеннях до гранично допустимої;

маршрутний графік – послідовний порядок руху від одного до іншого об'єкта обслуговування в межах визначеної території територіальної громади до повного завантаження транспортного засобу спеціального призначення;

сміттевоз – транспортний засіб спеціального призначення для перевезення в декілька разів більшого обсягу побутових відходів, ніж перевозить сміттевоз-збирач, від сміттеперевантажувальної станції до об'єктів оброблення побутових відходів;

сміттевоз-збирач – транспортний засіб спеціального призначення для збирання і перевезення побутових відходів від місць їх утворення;

сміттеперевантажувальна станція – спеціалізований об'єкт, призначений для перевантаження побутових відходів із сміттевоза-збирача у приймальний чи накопичувальний бункер або у сміттевоз, залежно від вибраного технологічного варіанта застосування сміттеперевантажувальних станцій;

транспортний засіб спеціального призначення – сміттевоз та/або сміттевоз-збирач.

Інші терміни вживаються у значеннях, наведених у Законах України «Про управління відходами» та «Про житлово-комунальні послуги», постанові Кабінету Міністрів України від 08 серпня 2023 року № 835 «Про затвердження Правил надання послуги з управління побутовими відходами та типових договорів про надання послуги з управління побутовими відходами».

СЕД АСКОД
Міністерство розвитку громад та територій України
№ 1172 від 23.10.2024
Підписувач Хоцянівська Наталія Володимирівна
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000C9113600FBC4B300
Дійсний з 01.03.2023 0:00:00 по 28.02.2025 23:59:59

3. У кожній територіальній громаді відповідно до Закону України «Про управління відходами» встановлюється система управління побутовими відходами територіальних громад, яка як правило має бути раціональною, своєчасною та забезпечувати ефективне і екологічно безпечне збирання та перевезення побутових відходів, що утворюються в територіальних громадах, з подальшим відновленням або видаленням побутових відходів відповідно до правил благоустрою населеного пункту, регіонального та місцевого планів управління відходами, що розроблені та затверджені у встановленому законодавством порядку, а також Правил надання послуги з управління побутовими відходами, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 08 серпня 2023 року № 835.

Виконавчий орган місцевої ради на конкурсних засадах може визначити декількох суб'єктів господарювання, які здійснюють господарську діяльність із збирання та перевезення побутових відходів, на території територіальної громади за територіальним принципом та/або за видами побутових відходів (змішані, великогабаритні, ремонтні, небезпечні), відповідно до Порядку проведення конкурсу на здійснення операцій із збирання та перевезення побутових відходів, затвердженому постановою Кабінетом Міністрів України від 25 серпня 2023 року № 918.

Виконавцем послуги з управління побутовими відходами є суб'єкт господарювання, який здійснює збирання та перевезення побутових відходів у встановленому законодавством порядку, або адміністратор послуги з управління побутовими відходами.

Виконавець послуги з управління побутовими відходами укладає договори з суб'єктами господарювання, які здійснюють відновлення та видалення побутових відходів. Якщо виконавцем послуги з управління побутовими відходами є адміністратор, він також укладає договори з суб'єктами господарювання, які здійснюють збирання та перевезення побутових відходів. Виконавець послуги з управління побутовими відходами укладає договори із споживачами послуги.

Збирання побутових відходів може здійснюватися за такими системами збирання побутових відходів:

контейнерною – система, що передбачає регулярне (за графіком) перевезення побутових відходів, зібраних в контейнери, на об'єкти відновлення чи видалення;

безконтейнерною – система, що передбачає регулярне (за графіком) перевезення побутових відходів, зібраних в пластикові пакети, на об'єкти відновлення чи видалення;

у пунктах роздільного збирання побутових відходів (зокрема мобільні, оснащені транспортними засобами);

за заявкою споживача.

Під час проєктування житлових та нежитлових будинків передбачаються будівництво та облаштування контейнерних майданчиків для роздільного збирання побутових відходів, урн для збирання побутових відходів.

Житлові масиви і внутрішньодворові території, дороги загального користування, зупинки громадського транспорту та інші об'єкти благоустрою населених пунктів, а також місця проведення масових заходів обладнуються контейнерними майданчиками для роздільного збирання побутових відходів, урнами для збирання побутових відходів.

Територіальні громади на засадах співробітництва можуть реалізовувати спільні проекти, спільно фінансувати (утримувати) підприємства, установи та організації комунальної форми власності, утворювати спільні комунальні підприємства, установи та організації, спільний орган управління. Порядок організації співробітництва територіальних громад визначається Законом України «Про співробітництво територіальних громад».

4. В місцевому плані управління відходами, де як правило визначено систему управління побутовими відходами територіальної громади, рекомендується обирати методи та засоби збирання та перевезення побутових відходів з урахуванням складу та властивостей побутових відходів, їх річного обсягу утворення, кліматичних умов регіону, потреби у вторинних енергетичних та матеріальних ресурсах, органічних добривах, економічних факторах та інших аспектів.

5. Збирання та перевезення побутових відходів здійснюється із дотриманням санітарних правил і норм та вимог екологічного законодавства.

II. Організація збирання побутових відходів

1. Організація роздільного збирання побутових відходів здійснюється виконавчими органами органів місцевого самоврядування згідно із Законом України «Про управління побутовими відходами» та відповідно до Методики роздільного збирання побутових відходів, затвердженої наказом Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 13 грудня 2023 року № 1130, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 02 лютого 2024 року за № 168/41513.

Виконавчим органам сільських, селищних, міських рад рекомендується здійснювати визначення системи роздільного збирання для кожного виду побутових відходів з урахуванням норми надання послуги з управління побутовими відходами, економічної доцільності використання вторинних матеріальних та енергетичних ресурсів, органічних добрив, інших економічних факторів та вимог.

2. Роздільне збирання побутових відходів доцільно здійснювати з метою сприяння підготовці побутових відходів до повторного використання, рециклінгу для зменшення кількості побутових відходів, що захоронюються на полігонах, запобігання їх негативному впливу на здоров'я людей та навколишнє природне середовище.

Роздільне збирання побутових відходів в межах території територіальних громад як правило здійснюється для таких видів відходів, як папір і картон, пластик, скло, метал (далі – ресурсоцінні відходи). При цьому створюються умови для забезпечення роздільного збирання біовідходів, текстилю, небезпечних відходів у складі побутових та інших видів відходів, що підлягають роздільному збиранню, зокрема відходів деревини, великогабаритних та ремонтних відходів, відходів зелених насаджень, упаковки, електричного та електронного обладнання, батарей та акумуляторів.

3. Згідно з вимогами Закону України «Про управління побутовими відходами» великогабаритні, ремонтні, небезпечні відходи, відходи зелених насаджень збираються окремо від інших побутових відходів.

Великогабаритні та ремонтні відходи рекомендується збирати окремо в контейнерах місткістю не менше 5 м³, які розташовуються на контейнерних майданчиках та пунктах роздільного збирання побутових відходів, а також за заявкою споживача.

Збирання відходів зелених насаджень рекомендується здійснювати за заявкою споживача.

При збиранні біовідходів доцільно використовувати спеціальні контейнери, призначені для цього. Рекомендується налагодити окреме збирання біовідходів з їдалень, ресторанів, кафе та інших закладів громадського харчування, а також продуктових або сільськогосподарських ринків та ярмарок.

4. З метою здійснення вибору системи роздільного збирання для кожного виду побутових відходів та довгострокового прогнозування обсягів утворення ресурсоцінних відходів проводиться дослідження кількості кожного виду побутових відходів у складі побутових відходів та визначається технологічна схема з необхідною кількістю контейнерів/пластикових пакетів, відповідно до Методики роздільного збирання побутових відходів, затвердженої наказом Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 13 грудня 2023 року № 1130, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 02 лютого 2024 року за № 168/41513.

Як правило застосовуються типові металеві або пластмасові контейнери заводського виготовлення. Доцільно використовувати контейнери обладнані кришками та з пристроєм для відкривання кришки за допомогою ніг. Для збирання ресурсоцінних відходів рекомендується використовувати контейнери із спеціальними отворами з кришкою, що замикається, або контейнери закритого типу, які пофарбовані (або мати пофарбовану основну частину чи кришку, або наліпку розмірами 150 × 450 мм) в такий колір:

- жовтий – для пластику;
- зелений – для скла;
- синій – для паперу та картону;
- блакитний – для ресурсоцінних відходів;
- коричневий – для біовідходів;

сірий – для змішаних побутових відходів;

червоний – для небезпечних відходів у складі побутових відходів.

При застосуванні підземних та напівпідземних контейнерів – їх рекомендується встановлювати на вільних від інженерних комунікацій місцях об'єктів благоустрою, поблизу багатоквартирних житлових будинків. Підземну камеру, у якій розташовані контейнери, рекомендується обладнувати таким перекриттям, яке не буде заважати пішохідному та дорожньому руху. Рекомендується забезпечити умови для вологого прибирання підземної камери, відведення стічних, талих та зливових вод. З метою унеможливлення надходження зливових вод у підземну камеру, де розміщені контейнери, рекомендується облаштування її зверху бетонним обведенням профільної форми.

5. За контейнерною системою побутові відходи як правило збирають окремо у контейнери різної місткості, розміщені на контейнерному майданчику або на стаціонарних пунктах роздільного збирання побутових відходів.

Вимоги щодо розміщення контейнерних майданчиків для зберігання побутових відходів передбачені Державними санітарними нормами та правилами утримання територій населених місць, затвердженими наказом Міністерства охорони здоров'я України № 145 від 17 березня 2011 року, зареєстрованими в Міністерстві юстиції України 05 квітня 2011 року за № 457/19195.

6. У тих районах індивідуальної житлової забудови, де існуючі умови вулично-дорожньої мережі ускладнюють можливість розміщення контейнерних майданчиків, побутові відходи, що утворюються в одноквартирних житлових будинках, та їх окремі компоненти рекомендується збирати в контейнери ємністю до 0,24 м³, розміщені на присадибній ділянці одноквартирного житлового будинку.

На присадибній ділянці одноквартирного житлового будинку місця розташування контейнерів визначають самі власники або наймачі, користувачі, у тому числі орендарі одноквартирних житлових будинків, земельних ділянок, але на відстані не менше ніж 6-8 м до огорожі присадибної ділянки іншого одноквартирного житлового будинку.

7. Органи місцевого самоврядування можуть створювати пункти роздільного збирання побутових відходів згідно із Законом України «Про управління відходами». Кількість, розташування, а також спосіб організації діяльності пунктів роздільного збирання побутових відходів та джерела фінансування витрат на здійснення роздільного збирання побутових відходів у пунктах роздільного збирання побутових відходів у межах територіальної громади визначаються місцевим планом управління відходами.

8. Стаціонарні пункти роздільного збирання побутових відходів слід облаштовувати з дотриманням вимог, передбачених Методикою роздільного збирання побутових відходів, затвердженої наказом Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 13 грудня 2023 року № 1130, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 02 лютого 2024 року за № 168/41513, а саме:

відстань від меж земельних ділянок закладів освіти та лікувально-профілактичних закладів, стін житлових та громадських будівель і споруд, майданчиків для ігор дітей та відпочинку населення повинна становити не менше 30 м;

відстань від меж присадибних ділянок із сторони вулиць на території садибної забудови в межах території територіальних громад повинна становити не менш 8 м;

наявність твердої та рівної основи (покриття), зокрема з бетону чи асфальту;

наявність облаштованого в'їзду та під'їзних доріг, що забезпечують безперешкодний проїзд транспортних засобів спеціального призначення;

наявність системи організованого відведення води, що утворюється внаслідок випадання атмосферних опадів (у разі потреби).

9. У разі застосування мобільних пунктів роздільного збирання побутових відходів, для яких виконавчі органи сільських, селищних, міських рад погоджують графік перебування такого пункту за відповідною адресою та за видами побутових відходів, рекомендується використовувати транспортні засоби спеціального призначення, кваліфікований персонал, відповідне технологічне обладнання для збирання та перевезення окремих видів побутових відходів.

З метою вибору місць стоянки транспортних засобів спеціального призначення для збирання відходів при використанні мобільних пунктів роздільного збирання побутових відходів рекомендується враховувати критерії за наявністю достатньої кількості населення та очікувані обсяги збирання цих відходів, характеристику місця стоянки, її віддаленість від шкіл, дитячих садків, лікарень тощо, можливість безперешкодного в'їзду, стоянки та виїзду транспортного засобу спеціального призначення, унеможливлення перешкод руху іншим транспортним засобам.

Рекомендується попередньо повідомляти населення про графік транспортного засобу спеціального призначення для збирання відходів, місце і тривалість його стоянки.

Інформацію для населення щодо діючих пунктів роздільного збирання відходів, у тому числі мобільних, та їх графік, рекомендується поширювати через медіа, вебсайти органів місцевого самоврядування та суб'єктів господарювання у сфері управління відходами.

10. Строк зберігання змішаних побутових відходів у контейнерах на контейнерних майданчиках та території пунктів роздільного збирання побутових відходів не повинен перевищувати норми, встановлені Державними санітарними нормами та правилами утримання територій населених місць, затвердженими наказом Міністерства охорони здоров'я України № 145 від 17 березня 2011 року, зареєстрованими в Міністерстві юстиції України 05 квітня 2011 року за № 457/19195.

Зокрема, термін зберігання в холодний період року (при середньодобовій температурі – 5 град. С і нижче) повинен бути не більше ніж три доби, а в теплий період року (при середньодобовій температурі більше ніж + 5 град. С) – не більше ніж одна доба (щоденне перевезення).

Безконтейнерну систему збирання побутових відходів рекомендується застосовувати виключно на території садибної забудови. При її запровадженні, споживачі самостійно завантажують побутові відходи у сміттєвоз, що прибуває за графіком, та не повинні виставляти та складати побутові відходи за межами присадибної ділянки завчасно (раніше однієї години) до прибуття сміттєвозу.

11. Збирання побутових відходів за безконтейнерною схемою рекомендується здійснювати такими способами:

власники або наймачі, користувачі, у тому числі орендарі одноквартирних житлових будинків, земельних ділянок виносять побутові відходи у власних сміттєзбірниках у певну годину доби та самостійно завантажують їх безпосередньо у транспортний засіб спеціального призначення;

власники або наймачі, користувачі, у тому числі орендарі одноквартирних житлових будинків, земельних ділянок збирають побутові відходи у пластикові (полімерні) пакети (мішки) об'ємом від 120 л до 150 л, які виносять і встановлюють або біля свого будинку, або на спеціально відведеному (можливо – контейнерному) майданчику, персонал транспортного засобу спеціального призначення самостійно завантажує ці пакети (мішки) у транспортний засіб спеціального призначення.

12. Власники або наймачі, користувачі, у тому числі орендарі одноквартирних житлових будинків, земельних ділянок можуть купувати пластикові пакети (мішки) для збирання побутових відходів самостійно через торгівельну мережу або придбавати їх у виконавця послуги з управління побутовими відходами.

При збиранні побутових відходів у пластикові пакети (мішки) рекомендується наносити логотип та реквізити цього виконавця послуги з управління побутовими відходами.

Рекомендується використовувати пластикові пакети (мішки), виготовлені з поліетилену підвищеної міцності та споряджені одноразовим замком – зав'язкою, що виключає повторне розкриття пакету.

На пластиковому пакеті (мішку) для збирання побутових відходів рекомендується мати елемент для його зв'язування після наповнення.

Ремонтні відходи, за можливості, рекомендується пакувати у спеціальні поліетиленові мішки з метою унеможливлення виділення пилу.

13. Застосування урн доцільно використовувати при збиранні незначного обсягу побутових відходів. Місця їх обов'язкового розміщення встановлені санітарними нормами.

Фарбувати урни рекомендується не рідше одного разу на рік у контрастний, яскравий колір, що не порушує загальної естетики об'єктів благоустрою території населеного пункту. На урни рекомендується наносити способом, що забезпечує її механічну стійкість, інформацію про:

назву або шифр організації, у власності якої знаходиться урна – у правому верхньому куті кожної бокової стінки урни,

назву або шифр організації, яка здійснює збирання та перевезення побутових відходів з урни – посередині кожної бокової стінки урни.

14. З метою свідомого та ефективного роздільного збирання побутових відходів рекомендується проводити інформаційно-комунікаційні заходи для підвищення обізнаності населення щодо видів відходів, придатних для роздільного збирання, дотримання екологічних та санітарно-епідеміологічних вимог, передбачені Методикою роздільного збирання побутових відходів, затвердженої наказом Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України від 13 грудня 2023 року № 1130, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 02 лютого 2024 року за № 168/41513.

III. Особливості збирання небезпечних відходів у складі побутових відходів

1. Небезпечні відходи збираються окремо від інших побутових відходів за такими системами збирання побутових відходів: контейнерною системою, у пунктах роздільного збирання побутових відходів (у тому числі мобільних – оснащених транспортних засобах), або за заявкою споживача, і передаються суб'єктам господарювання, що отримали ліцензії на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами.

Найбільш інноваційним для збирання небезпечних відходів у складі побутових відходів наразі можуть вважатися мобільні пункти збирання таких відходів із встановленим графіком та маршрутом.

Маркування зібраних небезпечних відходів у складі побутових відходів здійснюється суб'єктом господарювання у сфері управління відходами протягом 1 доби після їх збирання.

2. Небезпечні відходи визначаються відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2023 року № 1102 «Про затвердження Порядку класифікації відходів та Національного переліку відходів».

3. Для збирання та тимчасового зберігання небезпечних відходів у складі побутових відходів, що містять ртуть або забруднені ртуттю, рекомендується застосовувати змінні герметичні металеві контейнери червоного кольору, розміщені на контейнерних майданчиках.

Контейнери для збирання та тимчасового зберігання небезпечних відходів у складі побутових відходів, що містять ртуть або забруднені ртуттю, рекомендується застосовувати такі, що виготовлені з холоднокатаної сталі товщиною від 0,45 до 1,5 мм з конструкцією завантажувального пристрою контейнера, а також його конструкцією усередині, що може забезпечувати цілісність під час збирання та перевезення небезпечних відходів у складі побутових відходів, що містять ртуть або забруднені ртуттю (забезпечується виробником).

Якщо компоненти (складові) небезпечних відходів у складі побутових відходів, що містять ртуть або забруднені ртуттю, будуть пошкоджені у контейнері під час збирання та перевезення, рекомендується провести демеркуризацію контейнера.

4. Небезпечні відходи у складі побутових відходів, які не містять ртуті та не забруднені ртуттю, рекомендується збирати у стаціонарні контейнери червоного кольору, розміщені на контейнерному майданчику.

5. На змінних контейнерах для збирання небезпечних відходів у складі побутових відходів, що містять ртуть або забруднені ртуттю, рекомендується також наносити знак, що зображений на рис. 1:

Рис. 1. Знак для нанесення на змінних контейнерах для збирання небезпечних відходів у складі побутових відходів.

6. При облаштуванні контейнерних майданчиків, на яких розміщуються контейнери для збирання небезпечних відходів у складі побутових відходів, рекомендується враховувати вимоги санітарних норм.

7. З метою ефективного роздільного збирання небезпечних відходів у складі побутових відходів рекомендується одночасно розпочинати роботу з підвищення обізнаності населення щодо впровадження системи роздільного збирання небезпечних відходів у складі побутових відходів, у тому числі шляхом проведення спроб такого впровадження в окремих районах територіальної громади.

Для підвищення ефективності роздільного збирання небезпечних відходів у складі побутових відходів на контейнерах для збирання небезпечних відходів

у складі побутових відходів рекомендується наносити перелік товарів (виробів, пристроїв, приладів), що містять небезпечні компоненти (складові), та знаки, які нанесені на цих товарах або їх упаковці, за якими можливо ідентифікувати небезпечні відходи у складі побутових відходів. Рекомендований перелік товарів (виробів, пристроїв, приладів), що містять небезпечні компоненти (складові), та знаки, що нанесені на ці товари або на їх упаковку, за якими можливо ідентифікувати небезпечні відходи у складі побутових відходів, наведено у додатку 1 до цих Методичних рекомендацій.

IV. Особливості збирання відходів електричного та електронного обладнання, батарей та акумуляторів, що наявні у складі побутових відходів

1. Відходи електричного та електронного обладнання, батарей та акумуляторів, що наявні у складі побутових відходів, збираються окремо від інших побутових відходів. При цьому рекомендується застосування контейнерної системи, пунктів роздільного збирання побутових відходів (у тому числі мобільних – оснащених транспортних засобах) або за заявкою споживача.

Найбільш інноваційним для збирання та перевезення відходів електричного та електронного обладнання, батарей та акумуляторів, що наявні у складі побутових відходів, можна вважати мобільні пункти збирання таких відходів із встановленим графіком та маршрутом.

Невеликі за розміром використані батареї та акумулятори можна збирати в приміщеннях магазинів та торгових центрів.

2. Великогабаритні відходи електричного та електронного обладнання (холодильники, електричні плити, пральні машини тощо) та відходи електричного та електронного обладнання, геометричні розміри яких не перевищують 50 x 50 x 50 сантиметрів, рекомендується збирати окремо.

3. З метою визначення можливості вторинного використання окремих частин відходів електричного та електронного обладнання, що є у складі побутових відходів, під час окремого збирання можливо також поділяти відходи електричного та електронного обладнання за їх належністю до деяких груп електричного та електронного обладнання, наприклад: побутові електронні та електричні прилади; телекомунікаційна апаратура та апаратура для оброблення інформації; побутове електричне та електронне устаткування; освітлювальні прилади і системи; електронні та електричні інструменти; іграшки і спортивне приладдя, що мають електричні та/або електронні компоненти.

4. Пункти роздільного збирання побутових відходів для збирання відходів електричного та електронного обладнання, батарей та акумуляторів

рекомендується розташовувати зручно для користувачів із розрахунку – 1 пункт на 20 тис. мешканців.

У пунктах роздільного збирання побутових відходів рекомендується приймати відходи електричного та електронного обладнання, батарей та акумуляторів від населення або за масою, або за одиницею окремого виду відходів, складати їх за видами відходів та передавати на об'єкти оброблення таких відходів.

У пунктах роздільного збирання побутових відходів рекомендується використовувати за необхідності пакувальні матеріали та ящики з метою відділення відходів електричного та електронного обладнання, батарей та акумуляторів, що є у складі побутових відходів, один від одного до передачі на об'єкти оброблення таких відходів.

V. Організація перевезення побутових відходів

1. Перевезення побутових відходів необхідно здійснювати сміттєвозами, що унеможливають їх розвіювання, розсипання, розливання та розпилення, з урахуванням вимог, передбачених Державними санітарними нормами та правилами утримання територій населених місць, затвердженими наказом Міністерства охорони здоров'я України № 145 від 17 березня 2011 року, зареєстрованими в Міністерстві юстиції України 05 квітня 2011 року за № 457/19195.

Транспортні засоби спеціального призначення для перевезення побутових відходів рекомендується фарбувати у помаранчевий колір.

На транспортних засобах спеціального призначення рекомендується розміщувати логотип суб'єкта господарювання, що здійснює перевезення побутових відходів, та напис виду побутових відходів, що перевозиться.

2. При перевезенні враховується обрана система управління побутовими відходами: контейнерна, безконтейнерна, у пунктах роздільного збирання побутових відходів (зокрема мобільні, оснащені транспортними засобами) та за заявкою споживача.

Рекомендується передбачити регулярне перевезення кожного виду побутових відходів з території обслуговування з встановленою періодичністю та маршрутним графіком, який рекомендується розробляти за узгодженням із замовником для кожного сміттєвоза.

3. Кількість транспортних засобів спеціального призначення рекомендується визначати шляхом розрахунку, в залежності від об'єму кожного виду побутових відходів, що перевозяться, періодичності перевезення та продуктивності транспортного засобу спеціального призначення.

Під час визначення потрібної кількості транспортних засобів спеціального призначення рекомендується враховувати: інформацію про фактичний розвиток житлового фонду та підприємств, установ, організацій, технічну готовність

транспортних засобів спеціального призначення, відстань до об'єктів управління побутовими відходами та інші місцеві умови конкретної територіальної громади.

Кількість транспортних засобів спеціального призначення рекомендується визначати за формулою:

$$N_{ca} = \frac{Q_{d \max}}{B K_{вик}}, \text{ од}, \quad (1)$$

- де: N_{ca} — необхідна кількість транспортних засобів спеціального призначення, од;
 $Q_{d \max}$ — максимальний добовий об'єм утворення побутових відходів з урахуванням нерівномірності накопичення, м³/добу;
 B — продуктивність транспортних засобів спеціального призначення за робочий день, м³;
 $K_{вик}$ — коефіцієнт використання рухомого складу для даного виконавця послуг з управління побутовими відходами.

Під час визначення продуктивності роботи транспортних засобів спеціального призначення рекомендується враховувати об'єм кожного виду побутових відходів, що перевозиться за один рейс, спосіб завантаження та вивантаження кожного виду побутових відходів, відстань перевезення їх до об'єктів управління побутовими відходами та експлуатаційну швидкість руху.

Продуктивність транспортних засобів спеціального призначення за робочий час доби рекомендується визначати за формулою:

$$B = n q, \text{ м}^3, \quad (2)$$

- де: n — кількість рейсів транспортного засобу спеціального призначення, який перевозить побутові відходи;
 q — об'єм побутових відходів, який перевозиться за один рейс, м³.

Кількість рейсів транспортних засобів спеціального призначення (n) за робочий час доби рекомендується визначати за формулою:

$$n = \frac{\left[T - \frac{l_0}{v_0} \right]}{t_n + \frac{l_c 2}{v} + t_p}, \quad (3)$$

- де: T — тривалість робочого дня, год;
 l_0 — нульовий пробіг (пробіг від гаражу до району обслуговування), км;

- v_0 — середня швидкість подачі транспортного засобу спеціального призначення, км/год;
- v — експлуатаційна швидкість транспортного засобу спеціального призначення, км/год, доцільно визначати експериментальним шляхом або приймати за досвідом роботи;
- t_n — термін повного навантаження транспортного засобу спеціального призначення (враховуючи переїзди від одного пункту завантаження до іншого та під'їзди до контейнерних майданчиків), год;
- l_c — середня відстань перевезення відходів, км;
- t_p — термін розвантаження транспортного засобу спеціального призначення, годин.

Середню відстань перевезення кожного виду побутових відходів рекомендується визначати таким чином: за допомогою картографічних матеріалів територіальної громади (включаючи онлайнресурси типу Google-map) рекомендується обирати райони, які прикріплюють до тих чи інших об'єктів управління побутовими відходами, та встановлювати географічні центри цих районів та визначати середню відстань між знайденими центрами та відповідними об'єктами управління побутовими відходами.

Загальний пробіг рекомендується визначати в залежності від середньої відстані перевезення кожного виду побутових відходів між кінцевими навантажувально-розвантажувальними пунктами, від пробігу під час навантаження кожного виду побутових відходів та нульового пробігу, який, у свою чергу, залежить від віддаленості території збирання від гаражу сміттєвоза.

Маршрутний графік перевезення побутових відходів рекомендується визначати в залежності від об'єму кожного виду побутових відходів, що утворюються, відстані до місць обслуговування, наявної кількості, типу транспортних засобів та їх продуктивності, необхідності обов'язкового дотримання встановлених санітарними правилами і нормами термінів перевезення кожного виду побутових відходів.

4. Під час розробки маршрутних графіків транспортних засобів спеціального призначення рекомендується враховувати:

- характеристику об'єктів, що підлягають обслуговуванню;
- об'єми утворення кожного виду побутових відходів на кожному об'єкті;
- кількість і місткість контейнерів, місця їх розташування;
- стан дорожнього покриття вулиць і доріг, їх освітлення;
- характеристику та планування району обслуговування, інтенсивність руху по вулицях.

Розроблений маршрутний графік транспортних засобів спеціального призначення району обслуговування рекомендується перевіряти на місці та вносити відповідні зміни.

Маршрутний графік рекомендується відображати у масштабі 1:2000 або маршрутної картки транспортного засобу спеціального призначення, де послідовно перелічені адреси житлової забудови або підприємств, установ та організацій, у разі контейнерної системи збирання – кількість контейнерних майданчиків або пунктів роздільного збирання побутових відходів, кількість місць встановлення бункерів-накопичувачів, кількість контейнерів або бункерів-накопичувачів, встановлених у цих пунктах, у разі безконтейнерної схеми збирання – кількість одноквартирних будинків, або місць, де зберігаються пакети з побутовими відходами, періодичність перевезення за днями тижня, а також графік руху за часом.

Маршрутний графік рекомендується оприлюднювати через веб-сайти суб'єктів господарювання в сфері управління відходами та/або органів місцевого самоврядування та/або медіа. Маршрутні графіки створюються щодо здійснення перевезення кожного виду побутових відходів з території районів індивідуальної житлової забудови. У разі зміни графіків здійснення перевезення побутових відходів рекомендується у 10-денний термін оприлюднювати внесені зміни у медіа.

5. З метою найбільш ефективного використання транспортних засобів спеціального призначення для перевезення кожного виду побутових відходів і забезпечення своєчасного та якісного виконання завдання за маршрутним графіком, а також приймання оперативних заходів для своєчасного усунення порушень нормальної роботи доцільно забезпечувати оперативне управління роботою транспортних засобів спеціального призначення для перевезення кожного виду побутових відходів шляхом впровадження GPS – технологій із відстеженням руху.

6. Маршрутні графіки транспортних засобів спеціального призначення у районах індивідуальної житлової забудови, де збирання та перевезення виконується за безконтейнерною схемою, рекомендується складати шляхом хронометражу на характерних ділянках залежно від типу транспортного засобу спеціального призначення, складу бригади та інших факторів, враховуючи ранкові та вечірні години для зручності власників або наймачів, користувачів, у тому числі орендарів одноквартирних житлових будинків, земельних ділянок.

З метою належного та безпечного виконання договірних зобов'язань щодо збирання та перевезення побутових відходів у районах індивідуальної житлової забудови суб'єктам господарювання у сфері управління відходами рекомендується повідомляти органи місцевого самоврядування про вулиці, дороги, проїзди у районах індивідуальної житлової забудови, стан яких не відповідає вимогам нормативів, стандартів, правил щодо утримання вулиць і доріг.

7. Великогабаритні відходи, навантаження яких є небезпечним чи може призвести до ушкодження транспортного засобу спеціального призначення для

перевезення побутових відходів, рекомендується перевозити спеціальним автотранспортом.

Для перевезення бункерів-накопичувачів рекомендується використовувати великовантажні бункеровози, що обладнані спеціальними підйомниками.

VI. Впровадження двоетапного перевезення побутових відходів

1. Застосування двоетапного перевезення побутових відходів рекомендується здійснювати для зниження транспортних витрат на паливе і мастила та, відповідно, тарифів на операцію перевезення побутових відходів та на послугу з управління побутовими відходами, зменшення кількості смітєвозів, що працюють при збиранні і перевезенні побутових відходів, підвищення продуктивності роботи, поліпшення екологічного стану довкілля.
2. Двоетапна технологія перевезення побутових відходів як правило передбачає наявність смітєвозів-збирачів, смітєвозів і смітєперевантажувальної станції.
3. Смітєперевантажувальну станцію доцільно розташовувати в межах міста, максимально наблизивши її до місць збирання побутових відходів. Для ефективності двоетапної технології, смітєвози-збирачі мають проходити коротший шлях, ніж смітєвози.
4. У територіальних громадах, де відстань перевезення побутових відходів становить від 20 до 45 км, рекомендується здійснити техніко-економічні розрахунки для переходу на двоетапне перевезення побутових відходів. Як показує практика смітєперевантажувальну станцію вже доцільно застосовувати, якщо відстань від місць збирання до об'єктів управління побутовими відходами перевищує 20 км при відповідному техніко-економічному обґрунтуванні, або коли декілька міст, розташованих у радіусі до 50 км, мають або планують створити один об'єкт оброблення побутових відходів.
5. Функції смітєперевантажувальної станції можуть виконувати смітєсортувальні або смітєпереробні заводи відповідно до впроваджених на них технологій.
6. Для проведення первинного (оперативного) обліку побутових відходів та надання статистичної звітності згідно з законодавством смітєперевантажувальну станцію рекомендується обладнати вагами.
7. Доцільність впровадження двоетапної технології рекомендується оцінювати з урахуванням факторів, що впливають на ефективність. Основні з них такі:

відстань перевезення побутових відходів від місць їх збирання до об'єктів оброблення побутових відходів;

відстань перевезення побутових відходів сміттєвозами-збирачами при двоетапній технології перевезення побутових відходів;

відстань перевезення побутових відходів сміттєвозами від сміттєперевантажувальної станції до об'єктів оброблення побутових відходів;

основні типи сміттєвозів, що будуть використовуватись;

річний обсяг побутових відходів, що підлягають перевезенню;

тривалість роботи сміттєвозів;

вартість перевантаження побутових відходів на сміттєперевантажувальній станції.

8. Ефективність двоетапного перевезення може бути підвищена за рахунок:

зменшення вартості перевантаження побутових відходів;

зменшення витрат на перевезення побутових відходів сміттєвозами;

збільшення відстані для сміттєвоза і зменшення для сміттєвоза-збирача за рахунок раціонального розміщення сміттєперевантажувальної станції.

9. Вартість перевантаження на сміттєперевантажувальну станцію може залежати від продуктивності станції, технологічної схеми та капіталовкладень.

10. За продуктивністю сміттєперевантажувальні станції можна поділити на три групи:

малі – до 350 м³/добу;

середні – від 350 до 1000 м³/добу;

великі – понад 1000 м³/добу.

11. Відмінність технологічних схем перевантаження побутових відходів як правило передбачає:

одно- чи різнорівневе розміщення сміттєвозів;

використання спеціальних перевантажувачів побутових відходів;

застосування ущільнення побутових відходів при перевантаженні.

12. Під час опрацювання питання запровадження двоетапного перевезення побутових відходів доцільно провести розрахунки з попереднім визначенням технології, типу сміттєвозів і технологічної схеми станції.

Якщо при цьому строк окупності капітальних вкладень не перевищує 4-х років доцільно проводити подальші роботи з уточнення техніко-економічного обґрунтування і залучення для виконання проєкту спеціалізованої проєктної організації.

13. Основні вимоги до сміттєперевантажувальної станції можуть бути такими:

максимальна добова продуктивність має перевищувати середньодобову на 20 – 25%;

сумарні витрати на перевантаження та перевезення мають бути мінімальними;

рух побутових відходів при перевантаженні на різних рівнях відбувається за рахунок сили тяжіння;

примусове горизонтальне переміщення побутових відходів доцільне у разі використання бункерів великої місткості або вилучення ресурсоцінних відходів.

14. Існує декілька технологічних варіантів застосування сміттеперевантажувальних станцій.

Варіант № 1 передбачає безпосереднє перевантаження побутових відходів із сміттевоза-збирача в кузов сміттевоза на різних рівнях. Висота розміщення майданчика повинна бути не меншою за 5,0 м. При такій системі важливо додержання графіку роботи, оскільки це впливає на продуктивність. Рекомендується для сміттеперевантажувальної станції малої продуктивності.

Варіант № 2 містить приймальний бункер місткістю до 10 м³, закритий горизонтальною кришкою або секторним затвором, які приводяться у рух за допомогою гідравлічного приводу. Бункер розрахований на приймання побутових відходів з одного сміттевоза-збирача.

Варіант № 3 містить накопичувальний бункер місткістю до 25-30 м³ та дозуючий бункер місткістю 10 м³. Накопичувальний бункер відділено від дозуючого відсікачем. Його виготовлено у вигляді горизонтальних штанг, які гідроциліндрами перекривають отвір між бункерами. Накопичувальний бункер має бути виконаний таким чином, щоб побутові відходи не залишались у ньому при відведених штангах. Дві з чотирьох сторін накопичувального бункера повинні бути вертикальними.

Варіант № 4 містить горизонтальний бункер, оснащений шаговим механізмом для переміщення побутових відходів до розвантажувального отвору. Цей варіант рекомендується для середніх та великих сміттеперевантажувальних станцій. Висота між майданчиками розміщення сміттевозів-збирачів і сміттевозів становить 9 – 10 м.

Варіант № 5 аналогічно варіанту № 4, дном горизонтального бункера є пластинчастий живильник або стрічковий конвеєр. Цей варіант рекомендується для випадків, коли передбачається сортування побутових відходів і вилучення цінних компонентів.

Варіант № 6 передбачає використання контейнерних сміттевозів. Сміттеперевантажувальна станція має бункер, з якого горизонтальним компактором побутові відходи ущільнюються у великогабаритний контейнер, який знімають зі сміттевоза і закріплюють до компактору. Сміттевоз має важільно-крюкову систему для маніпуляцій з контейнерами.

15. Крім використання наведених варіантів, можливим є створення сміттеперевантажувальної станції за іншими технологічними схемами, в яких рекомендується враховувати особливості рельєфу місцевості і конструкцію сміттевозів.

16. За критерій вибору місця розташування сміттеперевантажувальної станції як правило приймається мінімальна сумарна робота транспорту для визначеного обсягу перевезень, мінімум рухомого складу і часу на перевезення, мінімум транспортних витрат тощо.

17. Майданчики для будівництва сміттеперевантажувальних станцій доцільно відводити на територіях промислово-складських зон або околиць територіальної громади. Місце розташування станції доцільно узгоджувати відповідно до містобудівного законодавства.

18. Майданчик для сміттеперевантажувальної станції має відповідати встановленим санітарним правилам і нормам, вимогам екологічного законодавства, рекомендується максимально наближувати до територій збирання побутових відходів, а також мати природний перепад висоти між майданчиками розміщення сміттевозів-збирачів і сміттевозів, а також дороги з твердим покриттям, лінії електропередач, водопровід і каналізацію. Розмір санітарно-захисної зони сміттеперевантажувальної станції відповідно до санітарних норм і правил має бути 100 м.

VII. Рекомендації щодо застосування одиниці маси, як основної одиниці під час здійснення збирання та перевезення побутових відходів

1. З метою ефективного застосування одиниці маси як основної одиниці під час здійснення збирання та перевезення побутових відходів рекомендується:

визначати та затверджувати норми надання послуги з управління побутовими відходами;

розраховувати обсяги надання послуги з управління побутовими відходами під час формування і затвердження тарифів на надання послуги з управління побутовими відходами;

визначати фактичні обсяги надання послуги з управління побутовими відходами для різних джерел утворення, в тому числі, у разі впровадження роздільного збирання побутових відходів, а також визначення маси побутових відходів, що відновлюються або видаляються.

2. Визначення фактичних обсягів збирання та перевезення побутових відходів для різних джерел утворення рекомендується проводити під час здійснення операцій управління побутовими відходами шляхом вимірювання маси побутових відходів:

у контейнері;

у транспортному засобі спеціального призначення, що доставляє побутові відходи на об'єкти оброблення побутових відходів.

3. Під час завантаження побутових відходів з контейнера у транспортний засіб спеціального призначення, який здійснює збирання та перевезення побутових відходів, рекомендується визначати масу побутових відходів у контейнері.

Для визначення маси побутових відходів у контейнері рекомендується:

здійснювати оснащення транспортних засобів спеціального призначення зважувальним пристроєм (бортовими вагами);

застосовувати систему логістичної навігації з використанням бортового обладнання, що є складовою частиною системи логістичної навігації з використанням супутникової системи GPS, яке встановлюється на транспортний засіб спеціального призначення, що здійснює збирання та перевезення побутових відходів, та через канал GSM-мережі забезпечує збір та передачу інформації щодо показників маси побутових відходів, завантажених на місцях збирання та розвантажених на об'єктах оброблення побутових відходів, здійснює автоматичну передачу цієї інформації.

За допомогою зважувального пристрою (бортових ваг) можливо визначити масу контейнера заповненого побутовими відходами та порожнього, при цьому різниця між масами заповненого та порожнього контейнера і буде масою побутових відходів у контейнері. Рекомендується заносити отримані під час зважування показники маси побутових відходів, що завантажені з контейнерів, у журнал обліку маси побутових відходів, завантажених у транспортний засіб спеціального призначення, примірну форму якого наведено у додатку 2 до цих Методичних рекомендацій.

До системи логістичної навігації можуть належати: технічний засіб вимірювання маси побутових відходів, встановлений на транспортному засобі спеціального призначення, приймальний диспетчерський пристрій та відповідне програмне забезпечення.

Технічні засоби вимірювання маси побутових відходів, які рекомендується застосовувати, бажано, щоб були сертифіковані, та здатні передавати:

ідентифікаційні дані про технічний засіб вимірювання маси побутових відходів;

географічне місцезнаходження транспортного засобу спеціального призначення;

масу транспортного засобу спеціального призначення (до завантаження побутових відходів (порожнього); після кожного наступного завантаження контейнера з побутовими відходами; загальну масу побутових відходів, розвантажених на об'єкті оброблення побутових відходів);

дату та час визначення вищевказаної інформації.

З метою передавання безперервної та вчасної інформації технічний засіб вимірювання маси побутових відходів доцільно не вимикати.

Отримання, аналіз, узагальнення, зберігання та надання інформації щодо результатів визначення маси побутових відходів, завантажених з контейнера у транспортний засіб спеціального призначення доцільно виконувати суб'єкту господарювання, що здійснює діяльність з перевезення побутових відходів. З метою прозорості надання послуг з управління побутовими відходами рекомендується надати безоплатний доступ через мережу Інтернет населенню, організаціям, що здійснюють надання послуг з утримання будинків та прибудинкових територій, а також структурним підрозділам органів місцевого самоврядування з питань житлово-комунального господарства до такої інформації.

В окремих випадках – у разі неможливості чи до моменту здійснення робіт з оснащення усіх транспортних засобів спеціального призначення зважувальним пристроєм (бортовими вагами) або застосування системи логістичної навігації з використанням супутникової системи GPS – в роботі з визначення фактичних обсягів надання послуг з управління побутовими відходами для різних джерел утворення в одиницях маси рекомендується застосовувати нижченаведену формулу (4), використовуючи показники середньої добової щільності побутових відходів.

$$m_{\text{пв}} = V_{\text{конт}} \rho_{\text{сер}}, \quad (4)$$

де: $m_{\text{пв}}$ – маса побутових відходів у контейнері, кг;
 $V_{\text{конт}}$ – об'єм контейнера, м³;
 $\rho_{\text{сер}}$ – середня добова щільність побутових відходів у контейнері, визначена для різних джерел утворення.

Об'єм контейнера рекомендується визначати:

у разі використання стандартних контейнерів – згідно з технічним паспортом;

у разі використання нестандартних контейнерів – шляхом розрахунку об'єму контейнера за результатами вимірювання розмірів сторін нижньої та верхньої основ контейнера, його висоти за формулою, наведеною у пункті 2.11 Правил визначення норм надання послуг з управління побутовими відходами, затверджених наказом Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 30 липня 2010 року № 259, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 29 вересня 2010 року за № 871/18166.

4. Вимірювання маси побутових відходів у транспортному засобі спеціального призначення, що доставляє побутові відходи на об'єкти оброблення побутових відходів можливо здійснювати на автомобільних вагах, на яких визначають масу заповненого побутовими відходами та порожнього транспортного засобу спеціального призначення. Масу побутових відходів у транспортному засобі спеціального призначення рекомендується визначати як

різницю між масами заповненого побутовими відходами і порожнього транспортного засобу спеціального призначення.

Показники маси побутових відходів, визначені у результаті зважування транспортного засобу спеціального призначення, рекомендуються заносити у журнал обліку побутових відходів, що надходять на об'єкт оброблення побутових відходів, примірну форму якого наведено в додатку 3 до цих Методичних рекомендацій.

У разі застосування для зважування контейнерів з побутовими відходами зважувального пристрою (бортових ваг) з метою контролю за дотриманням транспортними засобами спеціального призначення, які здійснюють збирання та перевезення побутових відходів, маршрутних графіків під час збирання та перевезення побутових відходів органам місцевого самоврядування та/або суб'єктам господарювання в сфері управління відходами рекомендується здійснювати порівняння показників маси побутових відходів, завантажених у транспортний засіб спеціального призначення, за даними журналу обліку (додаток 2 до цих Методичних рекомендацій), з показником маси побутових відходів, визначеним під час зважування транспортного засобу спеціального призначення на об'єкті оброблення побутових відходів і наведеним у журналі обліку (додаток 3 до цих Методичних рекомендацій).

Директор Департаменту
комунальних послуг

Наталія ХОЦЯНІВСЬКА